

Justitieombudsmannen
Katarina Pahlsson

Datum 2022-03-18
Dnr R 166-2021

1 (2)

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för brottmålsärenden och
internationellt rättsligt samarbete
103 33 Stockholm

Yttrande över departementspromemorian Förbättrad hantering av ärenden om överförande av straffverkställighet (Ds 2021:37)

(Ju2021/04350)

Riksdagens ombudsmän, JO, har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ovan nämnd promemoria. Jag får därför föra fram följande.

I promemorian föreslås att vissa krav för att sända över en svensk dom på frihetsberövande påföljd till en annan medlemsstat tas bort. Detta gäller bl.a. kravet på att det i övrigt ska vara lämpligt att sända över en dom (2 kap. 1 § 4 lagen [2015:96]) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen, europeiska verkställighetslagen).

Som skäl för att ta bort lämplighetskravet anges att de omständigheter som enligt förarbetena skulle kunna leda till att ett överförande inte är lämpligt (se prop. 2014/15:29 s. 70–75 och 175) dels kan beaktas inom ramen för regleringens fakultativa karaktär, dels i ett senare skede i processen. Ett lagstadgat krav om lämplighet bedöms därför inte vara nödvändigt. Eftersom omständigheterna sålunda ska vara giltiga även fortsättningsvis framstår enligt min mening styrkan i skälen för varför kravet ska tas bort inte som särskilt starka och om det görs kan det dessutom innebära en otydlighet i tillämpningen.

De föreslagna ändringarna motiveras främst med att öka antalet överföranden av frihetsberövande påföljder till andra EU-medlemsstater. Från mina iakttagelser i tillsynen över Kriminalvården kan jag i och för sig ha förståelse för att det finns behov att frigöra ytterligare anstaltsplatser i den ansträngda beläggningssituation som råder inom myndigheten. Samtidigt kan de omständigheter som enligt förarbetena ska beaktas vid lämplighetsprövningen vara av central betydelse för den enskilde. Detta gäller exempelvis huruvida fängelseförhållandena i den mottagande medlemsstaten är acceptabla eller vad regleringen om villkorlig frigivning innebär i det enskilda fallet. Även andra aspekter med hänsyn till

Europakonventionens krav kan komma ifråga under handläggningen av ett ärende om överförande.

En omständighet som särskilt tas upp i förarbetena till den nuvarande regleringen, som skäl till varför det inte vore lämpligt att sända över en dom, är om den andra staten avser att anpassa påföljden. Resultatet i sådana fall kan bli att verkställigheten av den utdömda påföljden blir avsevärt kortare eller längre jämfört med om påföljden hade verkställts i Sverige. Enligt promemorian finns dock, vid den tidpunkt Kriminalvården tar ställning till att en dom ska överföras, ofta inte någon information från den andra medlemsstaten om den avser att anpassa påföljden och då inte heller vad resultatet av en sådan anpassning skulle bli. Det föreslås därför att prövningen av om en anpassning är acceptabel ur svensk synvinkel bör ske under senare skede av förfarandet. I promemorian pekas på möjligheten att Kriminalvården enligt 2 kap. 8 § europeiska verkställighetslagen kan upphäva sitt beslut om *Kriminalvården* anser att den tänka anpassningen inte är acceptabel.

Ett beslut om anpassning i den andra medlemsstaten kan leda till att den dömde får verkställa den utdömda påföljden under avsevärt längre tid där än om påföljden verkställts i Sverige, vilket givetvis har stor betydelse för den enskilde och kan alltså även aktualisera en tillämpning av Europakonventionen. Om det särskilda lämplighetskriteriet i 2 kap. 1 § tas bort finns emellertid en risk att den enskilde saknar reell möjlighet att överklaga Kriminalvårdens beslut om överlämnande på den grunden. Jag anser att det i den fortsatta beredningen därför bör övervägas om det i vart fall bör införas en möjlighet för den dömde att få till stånd en särskild domstolsprövning om den andra medlemsstaten beslutat att anpassa påföljden men Kriminalvården valt att inte upphäva sitt beslut att översända domen.

I övrigt föranleder förslagen inga synpunkter från min sida.

Katarina Pahlsson

Byråchefen Johan Thorblad har föredragit ärendet.